

Nr 291

Av herr **Löfgren**, om införande av returrätt för köpare av bokverk som utgives enligt subscriptionsmetoden.

Utgivning av böcker sker som bekant i allmänhet så, att förläggare efter bedömning av risker och chanser låter trycka och för försäljning distribuera böckerna, som alltså av köparen kan bedömas i färdigt skick före inköpet.

I vissa fall är det emellertid nödvändigt att bokverk erbjudes köparen redan innan verket tryckts eller ens föreligger i färdigt manuskript. Sådana bokverk är ofta av så speciell karaktär att upplagan måste fastställas innan tryckning sker om ej utgivningen skall te sig alltför riskfylld. Många utomordentligt värdefulla specialarbeten har på så sätt kunnat utgivas.

Tyvänn har emellertid subscriptionsmetoden för utgivande av bokverk i hög grad missbrukats av mindre nogräknade förläggare. Obestriddigen har härvid också en ofta betydande oaktsamhet från köparens sida medverkat. Denna oaktsamhet kan ofta förklaras av försäljarens förmåga att överdriva värdet av även ganska omotiverade bokverk i anslutning till ett vädjande till en personlig fåfånga att figurera med sin egen, sitt barns, sin hunds, sin gårds o. s. v. bild i en bok, som uppges komma att behandla ett komplett eller representativt avsnitt av den kategori samhällsmedborgare eller andra föremål det närmast gäller. Då sådana bokverk levereras — ofta långt efter den utlovade tiden — visar det sig tyvärr i många fall, att verket är i hög grad undermåligt såväl beträffande innehåll som utstyrsel och ej på långt när motsvarar den utomordentliga beskrivning som lämnades då ordersedeln undertecknades. Köparen har ofta berättigad anledning att känna sig besviken och vägrar ej sällan att behålla boken och att erlægga det höga priset. Då ordersedeln är underskriven utan returrätt eller andra förbehåll blir epilogen ofta en rättegång, varvid samhällets rättsinstanser enligt lagens bokstav men understundom med tungt hjärta måste ge den mindre nogräknade förläggaren rätt att utfå priset enligt ordersedeln med tillägg för lagsöknings- och indrivningskostnader.

En alltmer utbredd uppfattning bland vårt lands innevånare kräver att något göres för att stävja denna avart inom vår eljest sunda bokförsäljningsverksamhet. Upplysning, som går ut på att göra den köpande allmänheten mera försiktig, bedrivs visserligen bland annat genom vår ansvarskännande tidningspress, men erfarenheterna visar tyvärr, att detta ej är tillräckligt.

Att förbjuda utgivandet av bokverk av subscriptionskaraktär vore en otänkbar åtgärd i ett fritt samhälle. Härvid bör särskilt ihågkommas, att det finns många bokförlag, som är värda allt erkännande för sitt ansvarskännande och korrekta handlande vid utgivandet och försäljningen av

böcker, vare sig försäljningen börjar före eller efter det tryckningen avslutats och oberoende av huruvida försäljningen sker genom anlåtande av den reguljära bokhandeln eller genom försäljningsagenter. Dessa förläggare och deras representanter får ej sällan oförskyllt lida för de metoder, som mindre nogräknade förläggare praktiserar, och det torde därför utan tvekan även ligga i de ansvarskännande företagarnas intresse att en sanering beträffande bokutgivningens avarter sker, även om åtgärder skulle behöva vidtagas som inom andra affärsområden skulle te sig mindre självklara eller ens önskvärda. En frivillig sanering är tyvärr ej genomförbar, eftersom den ej komme att respekteras av sådana företagare, som avsiktligt utnyttjar avartern såsom inkomstkälla.

Med utgångspunkt från att något måste göras för att stävja det missbruk av friheten, som onekligen gång efter annan sättes i system inom bokutgivningsbranschen, så ställer sig endast frågan vad som bör och kan vidtagas för att uppnå en rimlig lösning. En effektiv åtgärd vore säkerligen om det genom lagstiftning stadgades att villkor för försäljning av böcker, som vid försäljningstillfället ej kan företes för köparen i sitt slutgiltiga, färdiga skick, vore, att köparen skall äga full retrurrätt under exempelvis 14 dagar efter det att verket kommit köparen tillhanda, och att såsom en naturlig och nödvändig följd därav någon förskottsbetalning eller handpenning ej skall få begäras eller uttagas av försäljaren i samband med ordertecknandet. En sådan lagbestämmelse kan visserligen beräknas medföra en begränsning av möjligheten att utgiva bokverk enligt subscriptionsmetoden, men den torde kunna godtagas av ansvarskännande företagare för att uppnå ett bättre förhållande inom branschen och göra slut på de tråkiga avarterna och göra det möjligt för de ansvarskännande förläggarna att slippa lida för de mindre ansvarskännande förläggarnas misskrediterande verksamhet, samtidigt som den köpande allmänheten har alla rimliga möjligheter att slippa betala för undermåliga verk.

Med hänvisning till vad som här ovan anförts får jag anhålla,

att riksdagen måtte besluta att sådan lagbestämmelse stadgas, varigenom som villkor för rätt att försälja bokverk, som vid försäljningstillfället ej föreligger i färdigt, slutgiltigt skick och som köparen således ej kan beredas möjlighet att granska, skall gälla, att — vare sig det anges i ordersedel eller icke — köparen skall tillerkännas full retrurrätt inom 14 dagar efter verkets mottagande och att någon förskotts betalning eller handpenning ej får begäras eller uttagas av försäljaren i samband med ordertecknandet samt

att vederbörande utskott utformar för sådan bestämmelse erforderlig lagtext.

Stockholm den 26 januari 1956

Sigfrid Löfgren